અધ્યાય ૪૧
શ્રી સાઈકૃપા-અનુગ્રહદાન

શ્રી ગણેશાય નમઃ । શ્રી સરસ્વત્યૈ નમઃ । શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ ।
શ્રી કુલદેવતાયૈ નમઃ । શ્રી સીતારામચંદ્રાભ્યાં નમઃ ।
શ્રી સદ્‌ગુરુસાઈનાથાય નમઃ ।

ગયા અધ્યાયમાં વર્ણવેલ બનાવ બાદ નવ માસ પછી અલીમહંમદ મને મળ્યો ત્યારે તેણે મને નીચેની વાત કહી :

‘‘મુંબઈની શેરીઓ ફરતાં ફરતાં એક દહાડો મેં એક ફેરિયા પાસેથી એ છબી ખરીદી હતી અને તે મઢાવીને મેં મારા બાંદ્રાના મકાનની દીવાલે લટકાવી હતી. બાબા પર પ્રેમ હોવાથી હું નિત્ય છબીનાં દર્શન કરતો. હું તમને એ છબી આપવા આવ્યો તે પહેલાં ત્રણ માસ અગાઉ મને પગે ગૂમડું થવાથી સોજો આવ્યો અને મારે ઑપરેશન કરાવવું પડ્યું. તેથી મારા બનેવી નૂરમહંમદ પીરભાઈના ઘેર રહેવું પડ્યું અને બાંદ્રાનું મારું ઘર ત્રણ માસ બંધ રહ્યું. ત્યાં કોઈ રહેતું નહોતું. પણ ઘરમાં બાબા અબ્દુલ રહેમાન, મૌલાના સાહેબ મહંમદહુસેન, બાબા સાઈ, બાબા તાજુદ્દીન અને એવા બીજા પવિત્ર પુરુષોની છબીઓ હતી. કાળનું ચક્ર કોઈને છોડતું નથી. હું તો માંદો પડી મુંબઈમાં પથારીવશ હતો. બાંદ્રામાં આ છબીઓની બૂરી દશા શા વાસ્તે થઈ ? મને તો લાગે છે કે જન્મમરણની જેવા તેના પણ વારાફેરા જ હોવા જોઈએ. બધી છબીઓની એક જ દશા થઈ. પણ તેમાંથી સાઈબાબાની જ છબી કેમ બચી ગઈ તેનું કારણ હજુ પણ મને સમજાતું નથી. તેમાં સાઈબાબાની સર્વવ્યાપકતા, સર્વજ્ઞતા અને અજબ શક્તિનાં જ મને દર્શન થાય છે.’’

‘‘મને સંત બાબા અબ્દુલ રહેમાનની એક નાની છબી ઘણે વર્ષ પૂર્વે મહંમદહુસેન થારિયાટોપણ પાસેથી મળી હતી. મેં એ છબી મારા બનેવી નૂરમહંમદ પીરભાઈને આપી હતી; જે તેના ટેબલ પર આઠેક વર્ષ પડી રહી. એક વાર એ છબી પર નૂરમહંમદની નજર ગઈ અને એક ફોટોગ્રાફરને તે દઈને

તેને ઍન્લાર્જ (મોટી) કરાવી તેની કેટલીક નકલો કઢાવી અને મિત્રો તથા સગાને એ નકલો ભેટ આપી. તેની એક પ્રત મને મળી હતી; જે મેં મારા બાંદ્રાના મકાનની દીવાલે લટકાવી હતી. નૂરમહંમદ સંત અબ્દુલ રહેમાનનો શિષ્ય હતો. તેથી તેમના ખુશાલ દરબારમાં ગુરુને પણ એ છબી ભેટ આપવા ગયો. ત્યારે ગુરુ ક્રોધે ભરાઈ તેને મારવા દોડ્યા અને કાઢી મૂક્યો. તેથી તો તેને દિલમાં દુઃખ ને નિરાશા થઈ. છબીઓ તૈયાર કરાવવામાં આટલા બધા પૈસા પાણીમાં નાંખી દીધા અને ઊલટો ગુરુનો ક્રોધ તથા નારાજી વહોરવી પડી. કેમ કે ગુરુને બુતપરસ્તી-મૂર્તિપૂજા ગમતી નહોતી. તેથી તે એ છબી ઍપોલો બંદર પર લઈ ગયો અને એક હોડી ભાડે કરી દરિયામાં દૂર જઈને છબી પાણીમાં ફેંકી દઈ ડુબાડી દીધી. એ જ પ્રમાણે મિત્રો તથા સગાંને ભેટ આપેલી છબીની નકલો તેણે પાછી મંગાવી જેમાં, છ છબીઓ મળી. તે બધી પણ એક માછીમારને બાંદ્રાની ખાડીમાં ફેંકી દેવા સારુ આપી. તે વખતે હું મારા બનેવીને ત્યાં જ આરામ માટે રહેતો હતો. મને પણ તેણે કહ્યું કે તારા ઘરમાં સંતોની છબીઓ છે તે બધી દરિયાની ખાડીમાં ફેંકી દઈશ ત્યારે જ તારી આ માંદગી-દેહકષ્ટનો અંત આવશે. એ સાંભળી મેં મારા મહેતાજીને બાંદ્રા મારા ઘેર મોકલ્યો અને મારા ઘરમાં સંતોની જ છબીઓ હતી તે બધી દરિયામાં ફેંકી દીધી.

‘‘ત્યાર બાદ બે માસ પછી હું બાંદ્રા ગયો અને ઓરડાની દીવાલ પર જોયું. તો ત્યાં સાઈબાબાની છબી હજુ ટાંગેલી જોઈને મને આશ્ચર્ય થયું. મારો મહેતાજી બીજી બધી છબીઓ ઉપાડી ગયો હતો અને આ છબી જ કેમ બાકી રહેવા પામી તે કંઈ હું સમજી શક્યો નહિ. તેથી મેં એ છબી તુરત જ દીવાલ પરથી ઉતારી લીધી અને કાગળમાં લપેટી મારા કબાટમાં સંતાડી દીધી. કેમ કે મને બીક હતી કે મારો બનેવી જોઈ જશે તો તે છબીનો પણ નાશ કરશે. હવે મારે આ છબીનું શું કરવું, તે કોને આપું તો જાળવીને રાખશે એ પ્રકારના વિચાર મારા મનમાં ઘોળાતા હતા. ત્યાં જ સાઈબાબાએ પોતે મને સુઝાડ્યું કે તું મૌલાના ઈસ્મુ મુઝાવરની સલાહ લે અને તે કહે તેમ કર. તેથી મૌલાના પાસે જઈ મેં બધી વાત કરી. લાંબો વિચાર કર્યા બાદ અમે નિર્ણય કર્યો કે આ છબી અણ્ણાસાહેબ, આપને આપવી. જેથી તે બરાબર જળવાશે. તેથી અમે બન્ને તે લઈ આપની પાસે આવ્યા અને આપને સમયસર ભેટ આપી.’’

બાબા ભૂત-વર્તમાન-ભવિષ્ય જાણીને કેવી ચતુરાઈથી બધી વ્યવસ્થા કરી ભકતોની મનોકામના પૂરી કરતા હતા એ બધું આ સંપૂર્ણ કથા દર્શાવે છે. આધ્યાત્મિક વિષયોમાં રસ લેનારા ભકતો બાબાને કેવા પ્રિય હતા અને તેમનાં સઘળાં કષ્ટનિવારણ કરી ભકતોને કેવા સુખી કરતા હતા; તે નીચેની કથા શ્રવણ કરવાથી જાણી શકાશે.

ચીંથરાની ચોરી અને જ્ઞાનેશ્વરીનું વાંચન : દહાણુંના મામલતદાર શ્રી બી.વી. દેવને બીજા ગ્રંથો જોડે જ્ઞાનેશ્વરી ગીતા વાંચવાની દીર્ઘકાળથી ઇચ્છા હતી. ભગવદ્‌ગીતાનો એક અધ્યાય તથા બીજા ગ્રંથોનો થોડો ભાગ તે નિત્ય વાંચતા હતા. પણ જ્ઞાનેશ્વરી ગીતા હાથમાં લેતા ત્યારે કંઈ ને કંઈ મુસીબત ઊભી થતી અને વાંચનમાં વિઘ્ન ઊભાં થતાં. એક વાર ત્રણ માસની રજા લઈ તે શિરડી આવ્યા અને ત્યાંથી વિશ્રામ લેવા માટે પોતાને ગામ પૌંડ ગયા. અહીં પણ પોતે બીજા ગ્રંથ વાંચી શકતા હતા. પણ જ્ઞાનેશ્વરીનો ગ્રંથ ઉઘાડતાં જ દિલમાં કંઈ કંઈ દુષ્ટ અકલ્પ્ય વિચારો ઊઠતા અને ગ્રંથવાંચનનો પ્રયત્ન છોડી દેવો પડતો હતો. તેમ ઘણા પ્રયત્ન કરી જોયા છતાં થોડી લીટીઓ પણ શાન્તિથી પોતે વાંચી શકતા નહિ. તેથી મનમાં નક્કી કર્યું કે હવે તો જ્યારે એ ગ્રંથ પર મારો ભાવ જાગ્રત કરીને મને તે વાંચવાની બાબા આજ્ઞા કરશે ત્યારે જ હું તે વાંચીશ; ત્યાં લગી તે ગ્રંથ હું હાથમાં પણ નહિ લઉં. ત્યાર બાદ સને ૧૯૧૫ના ફેબ્રુઆરી માસમાં પોતે સહકુટુંબ શિરડી આવ્યા. ત્યાંથી જોગે પ્રશ્ન કર્યો કે ''તમે જ્ઞાનેશ્વરી વાંચો છો કે કેમ ?'' ત્યારે દેવે ઉત્તર દીધો કે ''જ્ઞાનેશ્વરી સારી રીતે વાંચવાની ઇચ્છા તો ઘણી છે પણ એ ઇચ્છા કંઈ બર આવતી નથી. હવે તો જ્યારે તેના વાંચનની બાબા આજ્ઞા કરે ત્યારે જ તે શરૂ કરવી છે.'' જોગે તેને સલાહ આપી કે 'જ્ઞાનેશ્વરીની એક પ્રત લઈ બાબાને ભેટ કરો. જેથી બાબા હાથમાં લઈ તેને સ્પર્શ વડે પાવન કરી તમને પાછી આપે. ત્યાર પછી તેનું વાંચન શરૂ કરો.' તેને દેવે ઉત્તર દીધો, ''બાબા મારી અંતરની અભિલાષા જાણે છે. તેથી આવી યુક્તિ મારે અજમાવવી નથી. મારી ઇચ્છા જાણીને બાબા મને તેના વાંચનની સ્પષ્ટ આજ્ઞા આપીને મારી મનોકામના શું નહિ સંતોષે?''

પછી દેવ બાબાના દર્શને ગયા તથા દક્ષિણાનો એક રૂપિયો બાબાને આપ્યો. બાબાએ વીસ રૂપિયા દક્ષિણા માગી અને દેવે આપી. તે રાત્રે બાળકરામ નામે એક ભકત તેમને મળ્યા. ત્યારે દેવે તેને પૂછ્યું, ''બાબાની આટલી ભક્તિ-કૃપા તમારા પર કેમ ઉતરી ?'' બાળકરામે તેમને કહ્યું, ''એ વાત લાંબી છે. આવતી કાલે આરતી થઈ ગયા પછી હું તમને બધું કહીશ.'' બીજા દહાડે સવારે દેવ બાબાને દર્શને ગયા. વળી બાબાએ દક્ષિણાના વીસ રૂપિયા માગ્યા અને દેવે ખુશીથી આપ્યા. એ વેળા મસીદમાં ઘણા માણસો ભેગા થયા હતા. તેથી દેવ એક બાજુ જઈને ખૂણામાં બેઠા. બાબાએ તેમને નજીક આવી શાંત ચિત્તથી બેસવા આજ્ઞા કરી. દેવ આવીને પાસે બેઠા. ત્યાર બાદ બપોરની આરતી થઈ ગયા પછી માણસો વિખરાયા. દેવ બાળકરામને મળ્યા અને પેલી બધી વિગત કહેવા વિનંતી કરી. બાબાનું ધ્યાન કેમ ધરવું અને એ બાબત બાબાએ શું બોધ આપ્યો હતો એ બધું પૂછ્યું. બાળકરામ હજુ વાત કહેવાનો પ્રારંભ કરે છે ત્યાં જ ચંદ્ર નામે પતિયા ભકતને બાબાએ દેવને બોલાવી લાવવા સારુ મોકલ્યો.

દેવ બાબા પાસે ગયા ત્યારે બાબાએ પૂછ્યું કે 'તમે કોની જોડે હમણાં શું વાત કરતા હતા?' દેવે ઉત્તર દીધો કે 'હું બાળકરામને આપની મહત્તાની જ વાત પૂછતો હતો.' વળી બાબાએ દેવ પાસેથી પચીસ રૂપિયા દક્ષિણાના માગ્યા. દેવે ખુશીથી રૂપિયા લાવી દીધા. પછી બાબા તેને અંદર લઈ ગયા અને થાંભલી પાસે બેસી તેની પર આક્ષેપ મૂકતાં બોલ્યા, ''મને પૂછ્યા વિના તું મારું ચીંથરું ચોરી ગયો છે ?'' ત્યારે દેવે કહ્યું કે 'મને આપના ચીંથરાની કશી જ ખબર નથી.' એટલે તે શોધી કાઢવાની તેને આજ્ઞા કરી. દેવે આસપાસ બને શોધ કરી પણ કશું મળ્યું નહિ. એથી બાબા ક્રોધે ભરાયા અને બોલ્યા, ''અહીં બીજું કોઈ આવ્યું નથી. તું જ ચોર છે. આટલો ઘરડો થયો. આ પળિયાં આવ્યાં અને તું અહીં ચોરી કરવા આવ્યો?'' પછી તો બાબાનો મિજાજ ગયો. ખૂબ ખૂબ ક્રોધ કરીને ગાળો તથા ઠપકાનો વરસાદ વરસાવવા લાગ્યા. દેવ તો સર્વ જોઈને ઠરી જ ગયા. તેમને લાગ્યું કે કદાચ હમણાં બાબા મારા પર હાથ ઉપાડશે. આમ એકાદ કલાક રુદ્ર સ્વરૂપ બતાવ્યા પછી બાબાએ તેને વાડામાં જવાની આજ્ઞા આપી. દેવે વાડામાં આવી જોગ

તથા બાળકરામને જે કંઈ બન્યું હતું તે કહી સંભળાવ્યું. તે દહાડે બપોર પછી બાબાએ બીજા જોડે દેવને પણ મસીદમાં બોલાવ્યા અને કહ્યું, ''મારા શબ્દોથી આ વૃદ્ધ (દેવ)ને ખોટું લાગ્યું હશે. પણ તેણે ચોરી કરી એટલે મારાથી બોલ્યા વિના ન રહેવાયું.'' વળી બાબાએ દેવ પાસેથી બાર રૂપિયા દક્ષિણા માગી અને દેવે બીજા પાસેથી લઈને તે આપ્યા અને સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ કર્યા. એ વખતે બાબાએ પૂછ્યું, ''તું શું કરે છે?'' દેવે ઉત્તર દીધો, ''કશું નહિ.'' બાબાએ આજ્ઞા કરી, ''નિત્ય પોથી (જ્ઞાનેશ્વરી) વાંચતો રહેજે. જા, જઈને વાડામાં બેસ. નિત્ય નિયમિત રીતે તેમાંથી થોડું થોડું વાંચજે અને વાંચેલો ભાગ પ્રેમ-ભક્તિથી બધાને સમજાવજે. સોનેરી ભરતનું આખું ને આખું શેલું આપનારો હું અહીં બેઠો છું, પછી બીજા પાસે જઈને ચીંથરાં કેમ ચોરે છે ? આવી ચોરી કરવાની ટેવ કેવી?''

બાબાના આ શબ્દો સાંભળી દેવ બહુ રાજી થયા, કેમ કે બાબાએ તેમને જ્ઞાનેશ્વરી (પોથી) વાંચવાનો પ્રારંભ કરવાની આજ્ઞા કરી હતી. પોતાને જોઈતું હતું તે મળ્યું હતું. હવેથી એ ગ્રંથ પોતે શાંતિથી વાંચી શકશે એમ તેણે માન્યું. તેણે પુનઃ બાબાને પ્રણામ કર્યા ને કહ્યું, ''મારે તો આપનું જ શરણ છે. મને તો આપનો બાળક જ ગણજો. આપ મને આ વાંચનમાં સહાય કરજો.'' ચીંથરાં ચોરવાનો અર્થ બાબા શું કરતા હતા તે હવે જ બરાબર સમજાયું. પોતે બાળકરામને કરેલો પ્રશ્ન ચીંથરારૂપ હતો. આ વિષયમાં ભક્ત આમ વર્તે તે બાબાને બિલકુલ પસંદ નહોતું. પોતે જાતે જ કોઈ પ્રશ્નના ઉત્તર આપવા તૈયાર હતા. પછી બીજાને પૂછીને નાહકની તપાસ કોઈ કરે તે તેમને ગમતું નહોતું. તેથી જ પોતે દેવ પર ગુસ્સે થઈને ઠપકો દીધો હતો. દેવે આ ઠપકો તથા ક્રોધનો અર્થ એટલો જ લીધો હતો કે ભક્તની કામના પૂરી કરવા માટે બાબા સદા તૈયાર છે. તેથી બીજાને ફોગટનું પૂછવાની જરૂર નથી. દેવે બાબાની આ ગાળો તથા ઠપકો ફૂલના આશીર્વાદ જેવો જ ગણ્યો અને પૂરો સંતોષ પામીને ઘેર ગયા.

આ વસ્તુનો અંત અહીં જ આવતો નથી. માત્ર આટલી વાંચનની આજ્ઞા આપીને બાબા રહી ગયા નહોતા. એકાદ વર્ષમાં જ પોતે દેવ પાસે ગયા અને

તેણે કેટલી પ્રગતિ કરી છે એમ પૂછ્યું હતું. સને ૧૯૧૪ના એપ્રિલની બીજી તારીખ અને ગુરુવારે પરોઢિયે બાબાએ તેમને સ્વપ્નમાં દર્શન દીધું. બાબા મેડી પર બેઠા હતા અને પોથીમાં સમજણ પડે છે કે કેમ એમ દેવને પ્રશ્ન કર્યો. ત્યારે દેવે ના પાડી. ત્યારે બાબાએ કહ્યું, ''તો તું તે ક્યારે સમજીશ?'' દેવની આંખમાંથી અશ્રુ વહેવા લાગ્યાં. તેમણે ઉત્તર દીધો, ''આપની કૃપાવર્ષા નહિ થાય ત્યાં લગી વાંચન કંટાળારૂપ લાગે છે. એ સમજવું તો એથી પણ અઘરું છે. હું આપને સત્ય કહું છું.'' ત્યારે બાબા બોલ્યા : ''તું વાંચતાં ઉતાવળ કરે છે. મારી હાજરીમાં મારી સામે બેસીને વાંચ જોઈએ.'' દેવે પૂછ્યું: ''શું વાંચું?'' બાબાએ કહ્યું, ''અધ્યાત્મ વાંચ.'' જેવા દેવ એ પુસ્તક લેવા ઊઠ્યા તેવી તેમની આંખ ઊઘડી ગઈ અને તે જાગી ગયા. આ સ્વપ્નદર્શનથી દેવને કેટલો બધો આનંદ તથા સંતોષ થયો હશે તેની વાંચકોએ જ કલ્પના કરી લેવી.

સ્વસ્તિ શ્રી સંતસજ્જનપ્રેરિતે ભક્ત હેમાડપંત વિરચિતે
શ્રી સાઈસમર્થ સચ્ચરિત્રે 'શ્રી સાઈકૃપા-અનુગ્રહદાન'
નામ એકતાલીસમો અધ્યાય સંપૂર્ણ ।
શ્રી સદ્‌ગુરુ સાઈનાથાર્પણમસ્તુ । શુભં ભવતુ ।